

Bakos Veronika:

Ómagyar történelmünk kiemelt képei

2015

A bemutatott képek sorrendje és ismertetése

1. Magyar Szent Korona előlnézeti képe
2. Képes Krónika képe: III. István megkoronázása, piramisháttérrel
3. Az Aranybulla XIV. századi másolata
4. Thúróczy-krónika egyik lapja Nagy Lajos király képével
5. Szent László fej ereklyetartója
6. Toporci madonna
7. Festetics-kódex egyik lapja Boldogasszony imával
8. Nagyszentmiklósi aranykincsek váza képe: Égberagadás
9. Szilágysomlyói kincslelet
10. Galgóci tarsolylemez
11. Tápiószentmártoni szkíta arany szarvas
12. A jászberényi Jász Múzeum Lehel-kürtje
13. Hétfalusi csángó viselet

Az igaz szeretet fénye irányítson mindannyiunkat!

A képek ómagyar indokoltága

A magyarok ősi múltjával kapcsolatos nagy értékű leleteket egy idő óta mindig más népeknek tulajdonították, kisajátították, elhallgatták, a dicső múltról szóló idegen nyelvű anyagokat magyarra le nem fordították, mert a magyarokat gyűjtögető, halászó népektől kellett származtatni. Ezt követelte a Monarchia, majd a kommunista és a globalista idők ideológiája. Tudjuk, hogy a történelmet a győztesek írják.

Az igazság azonban egyre inkább napvilágra kerül. Új kutatási irányok jóvoltából kiderült, hogy a *magyarság elődei - a hivatalos álláspontnál - sokkal régebben léteztek már* és sokkal nagyobb műveltséggel rendelkeztek, mint ahogy azt az utóbbi pár száz évben a világ vezető hatalmainak elkötelezett hivatalos történészek hirdetik.

Kutatási eredmények azt mutatják, hogy a magyarság ősei nem 1100 évvel ezelőtt kerültek egyszerre a Kárpát-medencébe, hanem itt laknak már sok ezer éve. A lakosság szaporodásával többirányú kiáramlások és agresszív népek támadásai miatt többszöri visszaáramlások történtek. Elődeink csoportjai a gyűjtő szkíta, hun, magyar elnevezés mellett sokféle más néven is neveztettek (pelazg-palóc, matyó, jazig-jász, stb.), de mindnyájan ugyanarról a törzsről származónak vallották magukat és ugyanannak az ősi nyelvnek a nyelvjárásait beszélték.

A Kárpát-medence és a Duna völgye ősi leleteinek kora régebbi, mint az eddigi legősibb Szumer- és Egyiptomi Birodalomé. A Kárpát-medence az emberiség ősbölcsője. Ezt számos kutatói közlés bizonyítja. Az 1980-as években az amerikai tudós, Grover S. Krantz adta ki kutatási eredményeit az európai nyelvek földrajzi fejlődéséről. Könyvében velünk, magyarokkal kapcsolatban a következőket írta: „Az urali nyelvcsalád a Magyar Alföld mezolitikus lakóitól ered.” Krantz a Kárpát-medencét tekinti az uráliak kiindulási helyének és onnan terjeszti szét őket észak és kelet felé. Könyve szerint „a magyar a legrégibb helyben maradó nyelv Európában, mely 10.000 évvel ezelőtt a mai Nyugat-Afganisztán területéről jött be a Kárpát-medencébe.” Tehát eszerint a magyar műveltség és nyelv a hivatalos finnugoros 1.500-2000 éves múltnak sokszorosával rendelkezik. Ennek tárgyi bizonyítékai, mai létünkre gyakorolt hatásai közül tekintünk át néhányat ezzel az összeállítással.

Források: - Kiszely István: A magyarság őstörténete (Püski Kiadó 1996) - Bakos Attila: A Duna evangéliuma (Mandala-Seva 2004)
- Grover S. Krantz: Geographical Development of European languages (Peter Lang Publishing Inc. New York, 1988)

A magyar Szent Korona

előlnézeti képe

1. A Magyar Szent Korona

A Magyar Szent Korona megbecsültsége a magyar történelemben egyedülálló. Nem csupán egy szép kialakítású tárgy, hanem - megfelelő körülmények között - az eget a földdel összekötő, szakrális beavató hatású, élő energiarendszer.

Miért szent a Szentkorona? Mert a Szentkoronát a népemlékezet szerint a magyar nemzet angyali közvetítéssel Istentől kapta az égi élő igazság megnyilvánítójaként. Ebből következően a Szent Korona mint személyiség nemcsak jóságos cselekedetekre képes, hanem szigorú büntetésre is.

19 zománcképe újszövetségi kapcsolódású. A felső részen, a keresztpántokon fent a Teremtő Atya, elől középen a Fiú valamint az apostolok teljes alakjukkal a felülről adható hatalom közvetítői. Az alsó koronarészen, az abroncson a földi bölcsességet segítő arkangyalok és szentek fél alakosak. Az eredeti program szerint hátul a Szentlelket megtestesítő Istenanyának kellett lennie. Ennek és még két hátsó képnek a bizonyítható lecserélésével a Magyar Szent Korona eredeti energiarendszerét akarták módosítani ill. „élő minőségét” megszüntetni. Szent István király azonban előrelátóan 1038-ban „angyali” Szent Koronánkat és fennhatósága alá tartozó országunkat Szűz Mária oltalmába ajánlotta, s ezt az Ég és Föld közötti megállapodási védő rendszert alakítgatásokkal földi hatalmak nem változtathatják.

Az idő folyamán a Szent Korona az államiség jelképe lett. A vele szerves egységet képező Szentkorona Tanának célja az alkotmányos királyság feltételeinek megteremtése, amikor is a Szent Korona válik a szakrális király jogutódjává. Ekkor a Szent Korona a magyar államhatalom legmagasabb rangú jogalánya. Az a különleges helyzet is kialakulhat, amelyben Magyarország főembere-i a hatalmat király nélkül, de a Szent Korona nevében gyakorolják. Először Werbőczy foglalta össze a Szent Korona Tan lényegét, miszerint a Magyar Szent Korona a főhatalom, minden jog forrása, a legfőbb tulajdonos, az egész ország és lakosai pedig a Magyar Szent Korona tagjai.

A Magyar Szent Korona működési és eszmerendszere a magyar nemzet nehéz történelmi helyzeteiben mindig a nemzeti egységet megteremtő, megújító hatású volt. Becsüljük meg egyedülálló nemzeti kincsünket és igaz életvezetéssel segítsük égi és földi összhangteremtését!

Források:- Pap Gábor: „Angyali korona, szent csillag” (Jászsági Művésztelep 1996)
- Kocsis István: A Szent Korona misztériuma és tana (Magyarságtudományi tanulmányok (Hun-Idea 2008)
- Csomor Lajos: Őfelsége a Magyar Szent Korona (Székesfehérvár 1996)

Képes Krónika képe:

Koronázás, háttérben piramissal

2. A Képes Krónika képe: III. István koronázása piramis háttérrel

A Képes Krónikával foglalkozó kutatók jobbra egyetértenek abban, hogy az írásműnek nemcsak a betűiből kiolvasható szövege, hanem színpompás képeinek festett világa is hiteles krónikát ír. A miniatúrák olykor egészen eltérnek a szövegben megidézett eseményektől. Más esetben viszont a kép hűen követi az írott szöveget, s annak egy-egy részletét kiemelve, színekkel telítve vetíti elénk a múlt legfontosabb tanulságait.

A magyar krónikákat a középkorban magyarról fordították latinra, de sajnos az eredeti szövegek valószínűleg elvesztek. A latin szöveg a külvilághoz szól, a festett képek viszont a legszemélyesebb énünket szólítják meg, segítenek, hogy megtaláljuk a távoli múltból felénk sugárzó különleges ismereteket.

A Képes Krónikát Nagy Lajos magyar király udvari papja, Kálti Márk korábbi krónikák felhasználásával állította össze latin nyelven 1358-ban.

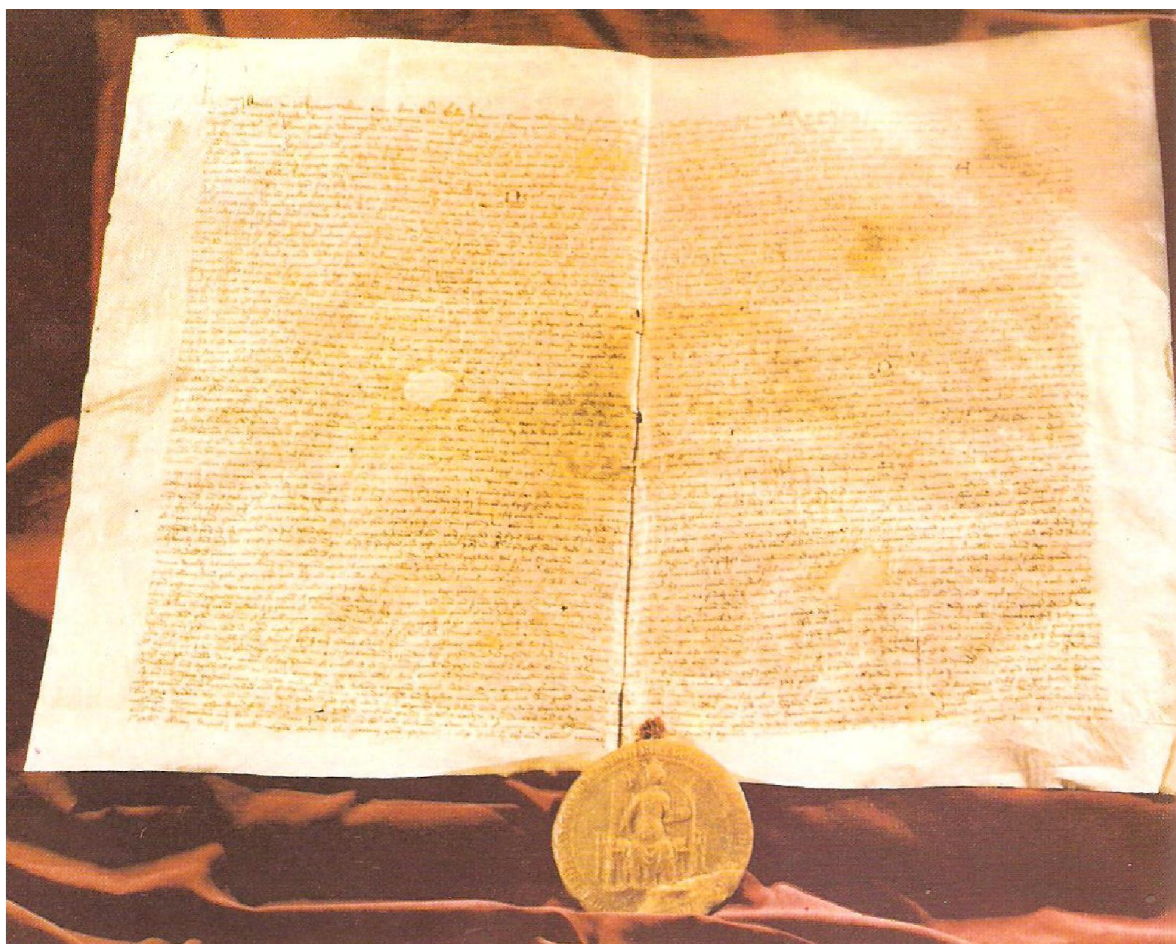
III. Istvánt 1162-ben koronázták meg. A Képes Krónika koronázásról szóló iniciáléin ő is, mint a többi magyar király, dobogón ül a szabad természetben egy-két álló ember társaságában. Vajon a koronázási szertartást miért nem épületben vagy templomban, népes környezetben ábrázolják?

A koronázásra készülő királyt alkalmassá kellett tenni az égből jövő isteni megvilágosítás befogadására és a földi bölcsesség megvalósítására, e két erő összhangban működtetésére. E beavatáshoz megfelelő erőter kellett, melyet a Pilis hegység adott helye szolgáltatott. Ez a kívülállóktól elzárt, szent hely volt, melyet a beavató személyek ismertek. Ha kívülálló lépett a területre, a hely megszenteltségének vétkével halállal lakozott (ez történt II. András király feleségével, Gertrudissal is).

A világ ismert és kevésbé ismert helyein a beavatásra alkalmas területen különleges létesítmények, építmények álltak, például megfelelő tájolású, szerkezetű piramisok. A Képes Krónika képeinek tanúsága szerint ilyen működhetett a Pilisben is. Ennek különleges energiasugárzása segítette az apostoli magyar királyságra jelölt személy beavatását. Ezt láttatja III. István és más magyar király (például Imre és II. László) koronázásáról szóló szövegkezdet betűjének képében álló piramis.

Források: - Képes Krónika (Magyar Helikon 1971)

- Szántai Lajos: Fény által festett történelem (Nemzeti Kincseinkért Egyesület 2003)

*Az aranybulla másolata
és pecsétje*

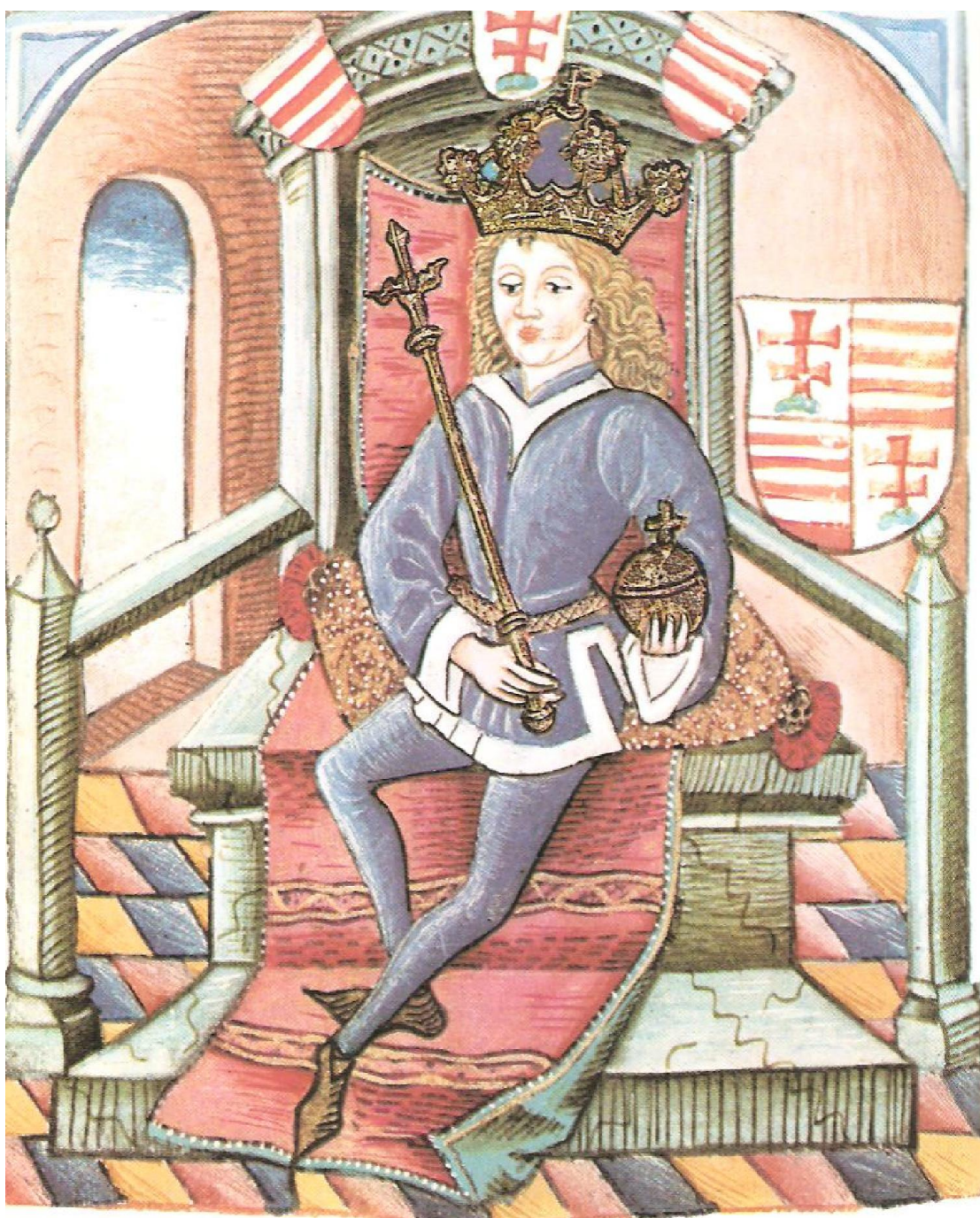
3. Az Aranybulla XIV. századi másolata

A magyar közjogfejlődés kezdeti szakaszának legfontosabb oklevele az Aranybulla.

II. András 1205-ben trónra kerülve várakat, vármegyéket, földeket és királyi javadalmakat juttatott báróinak, vitézeinek és az egyháznak. A mértéken felüli adományozás súlyos következményekkel járt: a megajándékozott főurak a királyi hatalom rovására erősödtek, míg a mellőzöttek féltékenysége egyre nőtt, az elégedetlenség fokozódott. A király arra kényszerült, hogy az ellenzék követeléseit teljesítse: 1222-ben 31 pontból álló kiváltságlevelet adott ki, amelyet arany függőpecsétjéről Aranybullának neveztek. Ebben a király biztosította a királyi birtokon lakó népesség jogait és a szegény nép védelmét a főurakkal szemben. Egyik cikkelye kimondta, hogy „ha valamely nemes fiú nélkül hal meg, birtoka negyed részét leánya örökölje, a többiről úgy intézkedjék, ahogy akar...” Lemondott a pénzrontásról, a mohamedán és zsidó bérlők alkalmazásáról. Megígérte, hogy a királyi tanácsmegkérdezése nélkül nem juttat idegeneknek birtokot, méltóságot. Az utolsó pont szerint minden nemesnek joga van fegyverrel ellenállni a királynak, ha e szabadságlevelet nem tartaná be. A 31. cikkely mögöttesen azt is kifejezi, hogy a király személye és az állam személyisége, azaz a király és a korona már nem azonosak. A Szent Korona iránti hűség arra is kötelezi a nemességet, hogy foglaljon állást akár a törvénysértő király ellen is: ellenállni és ellentmondani a királynak akkor lehet, ha az - megszegvén fogadalmait - méltatlanná válik a Szent Koronához. És bizony valahányszor a király abszolút hatalomra tört, az országlakosok méltó képviselői nem késlekedtek figyelmeztetni, hogy szembefordult a Szent Korona akaratával. A Szent Korona misztériumának (tanának és eszméjének) világában így nem véletlenül voltak évszázadosak a törvények, mivel még módosítani is nehéz volt azokat, sőt azokon nem egyszer tört meg a központosítani akaró király akarata is.

Az Aranybullát Nagy Lajos 1351-ben újból megerősítette, de megszüntette a nemességnek a birtoka fölötti szabad rendelkezési jogát. Így keletkezett az „Ősiség” jogintézménye, amely szerint az ősi földbirtok nem az egyén tulajdona, hanem az egész családé. A fiúutód nélkül meghaltak után a közös nemzetségi ősnek más családbéli leszármazottja ill. a király örökölt. Ez korlátozta a birtok adás-vételét, elzálogosítását.

Források: - Vikol Katalin: Az aranybullától az ősiségig (Reflektor Kiadó 1988)
- Kocsis István: A Szent Korona misztériuma és tana (Magyarságtudományi tanulmányok (Hun-Idea 2008)

Thüröczy Krónika képe:

A fiatal Nagy Lajos Király

4. A Thúróczy Krónika képe Nagy Lajos királyról

Thúróczy János Hunyadi Mátyás ítélőmestere 1488-ban, korábbi műveket áttanulmányozva állította össze latin nyelven a magyar nemzet legrégibb történetét Szkítiától Attila király nagy tettein és az utána következő magyar királyok bemutatásán át Mátyás király megkoronázásáig és hadjárataiig. E műve, „A magyarok krónikája” a Hunyadiak politikájának elkötelezett, szép képekkel díszített, humanista történetírás.

A Thuróczy Krónika itt bemutatott képén a 17 évesen trónra került Nagy Lajos királyi jelvényei láthatók: a koronán kívül a jogar, az országalma, a kettős keresztes és Árpád-sávós címer.

A Krónika Nagy Lajos életét, hadjáratait, családi kapcsolatait, megsebesülését, pápával való kapcsolatát, lengyel királlyá koronázását, kolostorok alapítását és életének befejező elmélkedő részét elismerésre méltóként mutatta be.

Nagy Lajos „lovagkirály” volt: 16 hadjáratban vett részt, gondoskodott az óriási kiterjedésű ország területi biztonságáról, bevezette a „kilencedet”, amely minden termény és bor kilenced részének földesúri adóként való beszedését rendelte el. Összességében Magyarországot szilárd gazdasági alapokon nyugvó európai nagyhatalommá tette. A tudományban való előrehaladás érdekében megalapította a pécsi egyetemet. Módosította az „Ősiség” törvényt, mivel számára nem a nemzetségi rokonok jogainak újbóli megerősítése volt a cél, hanem annak az elvnek a kimondása, hogy ha egy birtokos örökös nélkül hal meg, jószága automatikusan a királyé legyen. Úgy intézkedett, hogy az utód nélkül elhunyt nemes földi javait negyedíziglen a rokonság, azontúl a király örökölje.

Uralkodása alatt jelentősen fejlődtek a magyar városok, átalakult a főnemesség, s új középirtokos családok egész sora emelkedett országos méltóságra. Az 1351. évi országgyűlés alaphangját immáron a köznemesség adta meg. Az Aranybulla megerősítésén és az Ősiség törvénybe iktatásán túl az országgyűlés még további 25 cikkelyt is alkotott. Elfogadásuk azt bizonyította, hogy az uralkodó is figyelt a követelések jogosságára és késznek mutatkozott azok törvénybe foglalására.

Thúróczy Mester krónikájából Nagy Lajost példaadó lovagkirálynak ismerhettük meg.

Források: - Thuróczy János: A magyarok krónikája (Magyar Helikon 1978)
- Vikol Katalin: Az aranybullától az ősiségig (Reflektor Kiadó 1988)

Szent László Király herméja

5. Szent László király fej ereklyetartója

Szent László király 1077-95-ig uralkodott. Sok sikeres belső és külső csatát vívott. Törvényeivel a magántulajdont védte, megszilárdította a belső jogrendet, gyarapította a gazdasági erőforrásokat és királyi jövedelmeket, az egyházat nagy adományokkal támogatta. Alakja köré jelentős legendakör fonódott: ő a magyar lovagkor példaképe, népmondáink hőse, az egyik legnépszerűbb magyar szent.

Szent László királyról sok monda szól, melyekben csodákat tesz, például vizet fakaszt, az elrabolt leányt megmenti, halála után nehéz harcok idején megjelenik a magyarokat segítve, de táltos lova is különleges képességű.

Pompás fejereklyetartóját Győrben őrzik. Az ereklyetartó büszk formája korábbi ismert szkíta fejszoborra vezethető vissza és ma is lenyűgöző a hatása. Ennek részei maga a fejkialakítás, az élő, kifejező szemek, a „megszólalásig hű” elevenesség. A szkíta vonások és egyéb formai hasonlóságok, például a haj, a szakállviselet azonosságot mutat a pártus arszakida herceg bronz fejszobrával. Az életszerűséget mutató Szent László hermát a király valódi kinézetének véljük.

1192-ben, Szent László szentté avatásakor a csontereklyéket a nagyváradi sírból kiemelték, s a szent király koponyáját előbb egy egyszerű ereklyetartóba, majd a hermába helyezték el, és a nagyváradi székesegyházban őrizték.

Az eredeti herma 1405-ben egy tűzvészben megsemmisült. Az ezüst fejrész a 14-15. század fordulóján készült. A herma sodronyzománcos mellrész a később Európa-szerte elterjedt díszes zománc technika első ismert emléke, amely egy 15. századi átalakítás eredménye. Az eredetileg négyágú gótikus koronát a 17. század fordulóján alakították át barokk tízágúra. Az Európa legszebb hermájának tartott ötvös remekmű az egyetlen hiteles Árpád-házi királyábrázolásunk.

A művet egyes szakértők a Kolozsvári testvérek idősebbikének, Kolozsvári Mártonnak tulajdonítják. A szent ereklyét Náprági Demeter erdélyi püspök 1607-ben hozta Győrbe, amikor győri főpásztorrá nevezték ki. Szent László koponya-ereklyéjét egy gótikus pántokkal átfogott tokban, a herma sejtelmesen előre tekintő, markáns, aranyozott ezüst fejében őrzik. Minden év június 27-én ünnepi körmeneten hordozzák körbe a szent király hermáját. A pompás herma évközben a győri Egyházmegyei Kincstárban tekinthető meg.

Források: - Molnár V. József: Szent László (Magyarságtudományi tanulmányok (Hun-Idea 2008)

- <http://gyor.varosom.hu/latnivalok/tortenelmi-emlekeink/Szent-Laszlo-Herma.html>

Toporci madonna

6. Madonna a toporci Szent Fülöp és Jakab-templomból

I.e. 6. évezredben a Kárpát-medencei társadalom anyajogú és kimagaslóan magas tudású volt. Innen áramoltak ki Európába, Közép-Ázsiába és vitték magukkal tudásukat, vallásukat. Ők hagyták hátra a Nagy Istennő, a Boldogasszony ősi szobrocskáit, melyek a Kárpát-medence egészében s végig a Duna mentén a Fekete tengeri deltáig, Európa és Közel-Kelet területein megtalálhatók. Ezek mind ősvallásunk erősségéről tanúskodnak.

Egyik módszerként, a meglévő Istenanya tisztelettel kapcsolva össze Szűz Mária szerepét, tudta elfogadtatni a magyarsággal a Szent István kori térítés a római katolikus vallást. A Magyarok Nagyasszonyában való bizodalom azóta is töretlen. Ezért található a szép Mária szobrok mindenhol a katolikus templomokban, otthonokban és zarándokolnak ma is sokan a Mária kegyhelyekre, hogy oltalmába helyezték magukat.

A „toporci Mária” 1340-1350 körül készült 115,5 cm magas faszobor a középkori magyar szepességi faszobrászat egyik legszebb fennmaradt darabja. E mű a 14-15. század jellegzetes ábrázolási típusa, a „lány stílusú” faszobrászat, az ún. „Szép Madonna” példája, mely a szelídség, nyugalom és harmónia hangsúlyozásával, az Istennel tökéletesen egyesült lélek természetfölötti szépségét kívánta visszaadni.

Arca enyhén megnyújtott ovális formát ölt, s ugyanígy alakját is egy nagyobb ovális lány kontúrvonal zárja magába. Szép arcáról fiatalos báj, könnyed, leányos derű sugárzik, törzse zömök. E sajátos kettősség: az arc derűs ifjúsága és a testet borító sok bő ruhaanyag művészi en redőzött, telített tömege határozza meg a szobor jellegzetességét.

Tipikus gótikus „S” vonalát jobbra hajtott feje és balra ívelő lába hangsúlyozza. Bő palástja a dereka alatt enyhébb öblöket, majd háromszögű gyűrődéseket vet, kétoldalt laposan, simán aláhulló redővonulatokat képez. Gyermekeit bal kezében magasan, bal melle előtt tartja. Jobb kezével piros almát fog.

A szelíd bájú Madonna fejét magas, szőlőlevél pártázatú, ékes korona díszíti.

Külön említésre érdemes öltözkének világos, fehér-arany színezése, amely alakja körül sajátos ünnepi kisugárzást teremt.

Források: - Bakos Attila: A Duna evangéliuma (Mandala 2004)
- Magyar Katolikus Lexikon/ Radocsay 1967:25, 45.

Festetics Kódex képe:

Ima Boldogasszonyhoz

7. A Festetics-kódex egyik lapja Boldogasszony imával

A Festetics-kódexet 1493 körül másolták a pálosok nagyvázsonyi kolostorában, amelyet Kinizsi Pál alapított egy évtizeddel korábban, 1483-ban. A kódex 208 pergamen-lap terjedelmű magyar nyelvű imádságoskönyv, amely a magánáhítatot szolgálja, szemben a mise vagy a zsoltosma keretében közösségben végzett imádsággal. A kötet kisméretű, ami rendeltetésével magyarázható: mivel mindennapi egyéni használatra készült, fontos volt, hogy tulajdonosa könnyen magánál hordhassa.

A különböző szerzetesrendekhez köthető nyelvemlék-kódexeinket elsősorban apácák számára állították össze, ugyanakkor ismerünk világiak magánhasználatára írt köteteket is. Ilyen a Festetics-kódex is, amely Kinizsi Pál felesége, Magyar Benigna számára készült. Szűz Mária kisorsozsmája mellett néhány egyéb imádságot és Petrarca hét bűnbánati zsoltárát tartalmazza.

A kódex maga is jelzi a címet az itt bemutatott díszes oldalon: "Eth kezdethnek Bodogazzon horay." A Mária zsoltosmát tartalmazó kódex ú.n. horárium, melyeket a 13. században kezdték használni. Az egyik imádság így szól:

„Menynek kyalne azzonya wygady alleluya, merth kyth eerdemleel wyselned Alleluya fel thamada mykent monda Alleluia, ymagy my erthewnk kerewnk Alleluya wers. ymagy my ertewnk ystennek zent zyleye allelwya. Hoghy meltok legyenk yesuschristhwsnak ygerethyre alleluia Imaadsaag Isten ky wronk yesuschristwsnak dycheu fel thaamadaasaanak myatta, te chalaadydat meltotataal megh wygatzalnod, Adyad kerewnk hogy az ew tyzthelendew zyleyenek zyz maryanak myatta erewk életnek erewmeeth fogywk Azon yesus christusnak my wronknak myatta ky te weled eel, ees orzagol zent leeleknék eggyessegebe ysten erewkkewl erewkke Amen”

Ez az imakönyv nyelvemlék voltán túl díszítettsége miatt is becses emlék: a reneszánsz stílusú, gazdagon festett indás, virágos keretek, középen elhelyezett négyszirmú fénymag-virágok, Madonna Kisjézusos képek annak a budai könyvfestőműhelynek a hatását mutatja, amelynek több Corvina díszítése tulajdonítható.

A kódex további sorsáról mindössze annyit tudunk, hogy valamikor a 18. század végén a Festeticsek keszthelyi könyvtárába, majd 1947-ben az Országos Széchényi Könyvtárba került.

Források: - Kertész Balázs (<http://nyelvemlekek.oszk.hu/ism/festeticskodex>)

- Szabó Zsuzsanna: Regina caeli fordítások (epa.oszk.hu)

Nagyszentmiklósi aranykincs vázaképe:

Égberagadás

8. A nagyszentmiklósi aranykincsek 2.sz. vázaképe: Égberagadás

A nagyszentmiklósi kincset [1799](#)-ben találták [Nagyszentmiklós](#) határában. A kincs 23 aranyedényből áll, összsúlyuk majdnem 10 kg. Régészeti vélemények szerint hun-bolgár ill. avar fejedelmi kincstár része lehetett, melyet a kaganátus végnapjaiban rejthettek el. Korát a 7. század közepétől a 8. század végére teszik.

A 2.sz. váza 22 cm magas, 18 karátos aranyból készült, gyönyörű kialakítású korsó. Súlya 608 g, űrtartalma 1,44 l. A korsón négy darab, fűzérrel körbefont keretbe zárt kép látható: páncélos lovas "győztes fejedelem"; állatküzdelmi jelenet, melyben egy griff leteper egy dámvadot; "égi vadászat", amely egy emberfejes, szárnyas oroszlánon vadászó fejedelmet ábrázol; és az itt bemutatott ú.n. „égberagadási jelenet”.

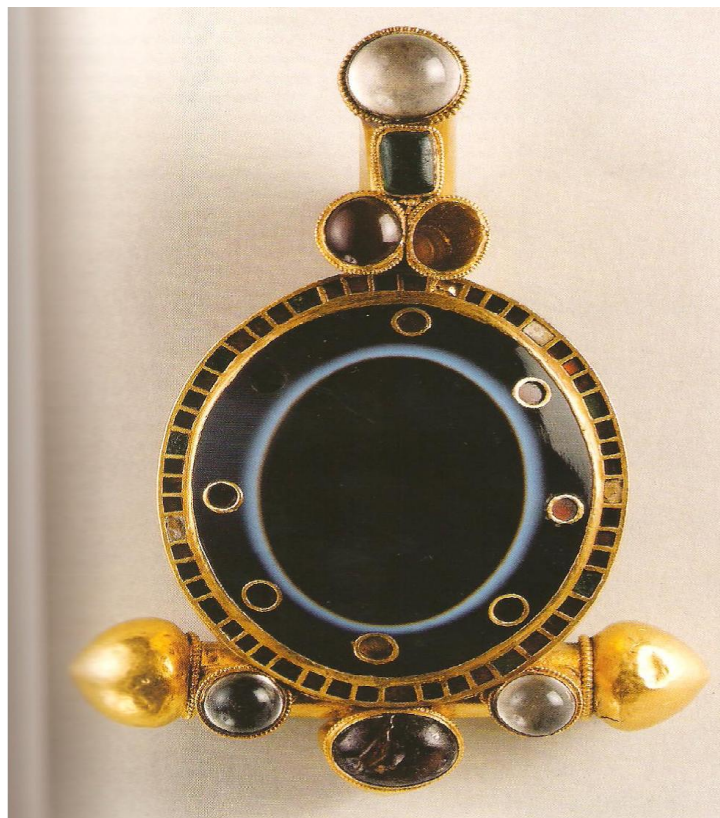
A képen egy hatalmas, kitárt szárnyú madár emel a magasba egy nőt, aki kezeiben a szüzesség kifejezéseként lilomszerű virágot tart. E szárnyas lény a magyar őshit szerint a Turul, melynek az ősi korokban több megnyilvánulása is volt. A szumer mah-garoknál létezett egy madárszerű lény, aki égbe emelte Inanna istennőt és áldott állapotba hozta. Inanna (más néven Éneh) egyik jelentése „a szűz, aki szül”. Tény, hogy már Kr.e. 4000 évvel ismerünk olyan leleteket, melyeken a „szűz anyá” kifejezés fogalmazódik meg.

A Turul női alakkal együtt történő ábrázolása a termékenység megfogalmazása, ugyanakkor az „égekbe való emeléssel” az isteni jelenlétet fejezte ki az emberben. Másik ősi emlékezésünk szerint égi turul szállt a földi szülő anyára, Álmos vezér anyjára Emesére. Ez a jelenet vezér születését ill. az Árpád-dinasztia létrejöttét jelezte. A néphagyomány szerint pedig ez a legfelső irányító Isten teremő akaratának megnyilvánulása, amit szent madara, a Turul hozott a földre.

Az „égberagadás” a szakrális fogantatás szellemében nyer értelmet. A mitikus madár a Föld Mag népeinek mítoszaiban, népmeséiben, ezer alakban megjelenő természetfeletti lény.

A kincsleletet a megtalálás évében a bécsi Császári és Királyi Régiségtárba vitték. Jelenleg a [bécsi Szépművészeti Múzeumban](#) őrzik.

Források: - Kiszely István: A magyarság őstörténete (Püski, Budapest 1996)
- http://hu.wikipedia.org/wiki/Nagyszentmikl%C3%B3si_kincs/ Bálint Csanád
- <http://kerekegeszember.hu/magyarsag/tudj-meg-tobbet-a-turul-legendarol/>

Szilágysomlyói kincsleletek:

aranyfibula és boglár

9. A szilágysomlyói kincslelet

Szilágysomlyón, az Erdélyi Szigethegység északi részén fekvő Meszes hegység Magura hegy alsó meredek lejtőjén két részletben találták meg a gyönyörű aranykincseket 1797-ben és 1889-ben. A leletek korát a római medalionok kibocsátási éveit alapján a 3-4. századra, az arany ruha csatokat az 5. századra teszik. Az 5. században már a hunok uralták a területet.

A hazai hivatalos régészek az aranykincseket az adott területen is tartózkodott germán gótoknak és gepidáknak tulajdonítják. E népcsoport etnikai jelenlétének egyik fő bizonyítékát látják a ruhakapocsul szolgáló fibulákban, mondván, hogy a keleti germán nők a két vállon párosával használtak ilyeneket. Ezt a díszes ruhakelléket azonban a Pártus Birodalom lakóitól kezdve, a szkítákon, rómaiakon át a hunokig és magyarokig minden jobb módú ember viselte.

A hatalmas, egyesével és párosával hordott arany-fibulákat viszont csakis a római császárok ill. velük egyenrangúak viselhették. Kicsi a valószínűsége, hogy egy kis hatalmú germán királyt - a magát a világ urának hitt - római császár a magáéval azonos értékű rangjelzővel jutalmazta volna. Őseink díszes ruházatán viszont ősidőktől fogva minden időben látható a nemes kövekkel ékesített boglárccsat. Tehát a szilágysomlyói arany fibulák inkább lehettek hun fejedelemé.

Egy nemrégiben napvilágot látott ukrán tanulmány - a gepida kötődéshez képest - teljesen más képet rajzolt e tárgyak eredetéről, mely szerint azokat először szkíta népek viselték. Az ukrán régészek nem üres elméletet állítottak fel, hanem több száz fibula összehasonlítását végezték a szkíta népek által lakott vidéken talált régészeti leletek alapján. Megfigyelték, hogy a fibulák első változatai már a Kr. u. 1. században előbukkannak a Fekete-tenger északi partvidékén, melyet akkoriban szkíták birtokoltak. A kutatók kiemelték, hogy ez a térség volt a keleti szkíta-hun népek felvonulási területe. Őseink birtokolták a Dnyeper vidékét, a másik jelentős központjuk a Krím-félszigeten alakult ki és éltek - utódaik ma is élnek - a Kárpátok medencéiben. Ruhájuk kelléke volt a díszes kerek vagy hosszúkás csat.

Források: - Kiss Attila - Alfred Bernhard-Walcher: Szilágysomlyó, a gepida királyok aranykincsei (Helikon Kiadó 1999)

- Szabó Antónia: Megy a gyűrű vándorútra (Napkút Kiadó 2014)

Galgóczi tarsolyemex

10. Galgóci tarsolylemez

A tarsoly eredetileg széles táska, tarisznya vagy erszény volt. A későbbiekben a magyar [huszárok](#) öltözkééhez tartozott dísztáska elnevezése lett. A tarsoly derékra övezett szíjazatról térdhajlásig fityegett alá (a szablyával együtt). Eredetileg pénz, élelmiszer illetve lőszer hordására szolgált. A fém előlapú, szűk szájú, kisméretű tarsolyleletek a másvilági létre valamiféle vékony anyagú útravalót tartalmaztak, azt mondják tűzszereszként, de a kovakő hiányzott. E kicsi tarsolyok más vélemény szerint inkább a kitűnő eltávozt jellemző, Feljebbvalónak szóló úti „menlevél”-tartók. A Nyitrától észak-keletre, a Vág völgyében fekvő Galgócon 1868-ban árokásás alkalmával honfoglalás-kori lovas sírra bukkantak. Egy év múlva Rómer Flóris a régészettudomány úttörője egy írásában adott hírt a becses leletről. A galgóci volt az első tarsolylemez, amely honfoglalóink sírjából előkerült. Rómer Flóris 1869-ben első írásában már megsejtette használati módját. A lemezek valódi rendeltetésére csak a század végén a bezdédi és a bodrogvécsi lemezek előkerülése vetett fényt, ugyanis ezeknél előkerültek a bőrtarsoly maradványai is. E lemezkidolgozás honfoglalás-kori ötvösművészetünk egyik kiemelkedő darabja. Anyaga: aranyozott ezüst. Mérete: 13 cm x 11,2 cm .

A honfoglalás-kori sírokban talált tarsolylemezeken leveles-ágas motívumokat, az ún. palmettákat találjuk. Ezeknek nemcsak díszítő szerepük volt, hanem mélyebb gondolati tartalmuk a népesség hitvilágából következett. Ennek sarkalatos részét a világi rétegek kapcsolódása képezte, melyet a három világot (alsó, középső, felső) összekötő életfával ábrázolták. A galgóci minta az élet virágát szemlélteti a bimbókból kirügyező levelek, virágok, egymásba fonódó indák szövevényes rendszerével. Őseink páratlan leleménnyel, csodálatos ügyességgel alakították az egyszerű palmetta-bimbó minta kibontakozását egybekapcsolva leveleik, száraik végét, mintegy a lélek örökéletének végtelenségét jelezve. Az izzó fémbe szabatos pontossággal vágták bele az ezüstbetétek ágát. Ezek a mesterek a fémmegmunkálás művészei voltak. A palmetta-rügyek vaskos levelei a sztyeppei vidék víztároló növényeire lehettek, és az ötvösök az ottani életterre emlékezve alkalmazták apáról-fiúra továbbadva.

Források:

- László Gyula: A honfoglaló magyarok íja és szablyája (Erdélyi Lövész Naptár 1943)
- Türk Attila 2013: Archäologische Daten zu einigen Details der Taschen- und Feuergerätefunde des 10. Jahrhunderts im Karpatenbecken ([Slov. Arch.](#) 61/1)
- Fodor István: Östörténet és honfoglalás (Kossuth Kiadó 2009)

Tápiószentmártoni aranysszarvas

Lödhalompusztai aranyszarvas

11. Kárpát-medencei szkíta aranyszarvas-leletek

A most bemutatott aranytárgyak a szkítakor legkiemelkedőbb Kárpát-medencei emlékei. Lelőhelyeik a kutatás jelenlegi állása szerint a középső vaskor helyi, alföldi népességének magas állású, vezető személyeihez köthetők. Nagy valószínűséggel a Kr. e. 7. század végén, vagy a 6. században készülhettek és kerülhettek a földbe, előkelő tulajdonosaik túlvilágra szánt tárgyainak részeként.

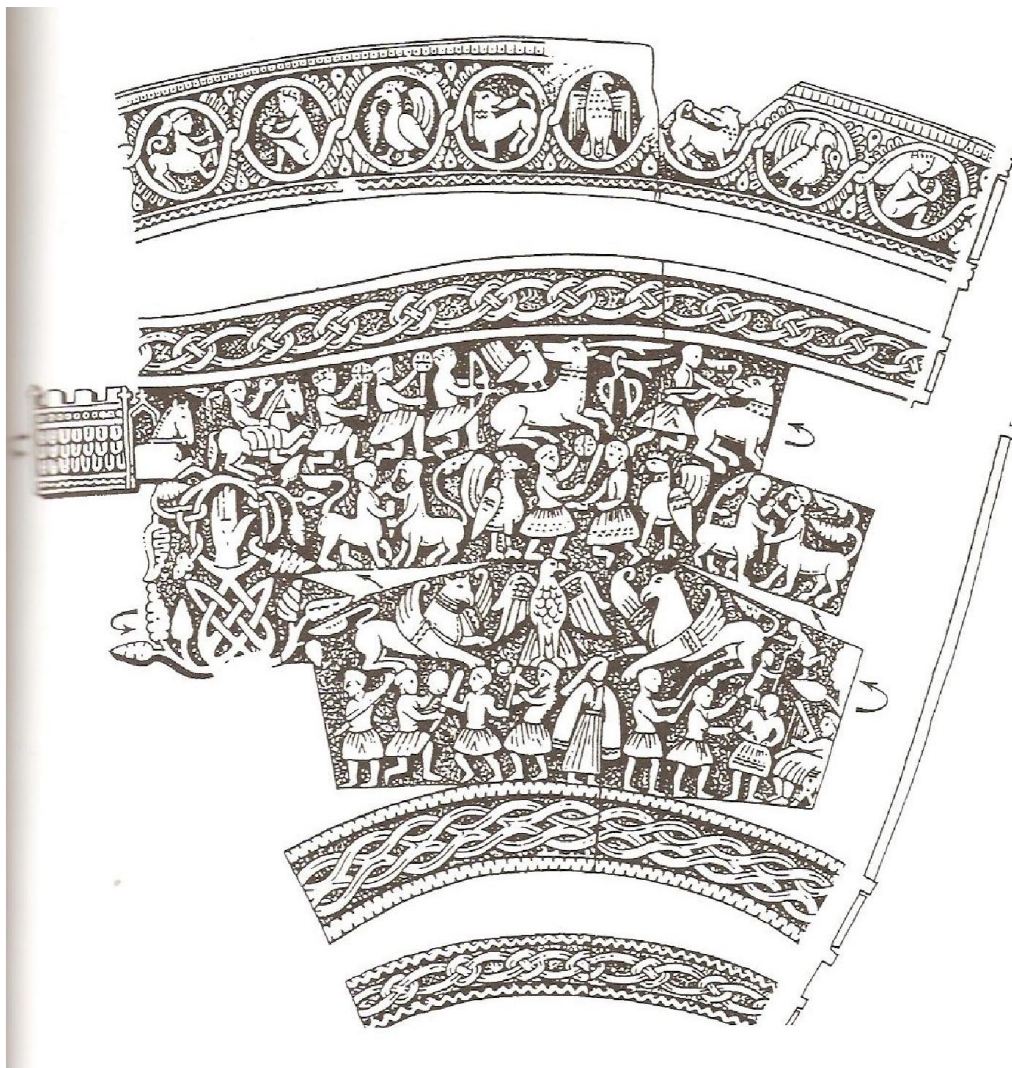
Hagyományaink szerint őseinket a csodaszarvas vezette el a Kárpát-medencébe. Azt a motívumot, amikor bizonyos természetfeletti létformák állatalakban segítik az embereket, a néprajztudomány totemnek nevezi. A szkítáknak és a hunoknak egyik legmegbecsültebb jelképes állata a szarvas volt, ég felé mutató agancsai miatt, amely felidézte vallásuk legfontosabb jelképét, az égi, földi és földalatti világot összekötő világfát, amely a kapcsolatteremtést fejezte ki az Ég Urával, a Teremtő Istennel. A feltárt sírokban számos, különböző anyagokból készült szarvas-ábrázolás maradt fenn, a halálból ill. a téli napfordulón - néha madáralak által - megújuló aranyszarvas fényével kifejezve a feltámadás reményét. Ehhez az állathoz számos jelentés és történet tapadt, melynek egyik legismertebbje a Kézai Simon krónikaíró által a Gesta Hungarorumban lejegyzett Csodaszarvas-monda.

Képünk aranyszarvasai Tápiószentmárton határában, a Blaskovits-birtok területén 1923 őszén ásatásokban ill. a Mezőkereszteshez tartozó Zöldhalompusztán a Kubik család temetkezési helyén 1928 tavaszán sírásás során kerültek elő.

Utóbbi leletnek az agancsa és nyaka között egy kampóscsőrű madárfej is látható. Az agancsát hátra hajtó, lábait törzse alá húzó kimerült, majdan életrekelő szarvasok elektronlemezről (ezüst-arany ötvözet) ill. aranylemezről készültek, a kidomborodó formákat trébeléssel alakították ki, az agancs egyes ágait poncolással díszítették. A szemet és a fület külön felrakott rekeszek alkotják, az ezekben eredetileg levő színes (féldrágakő vagy üvegpaszta) betét már megtalálásakor is hiányzott. E tárgyak felvarrására, rögzítésére a hátukra forrasztott kis karikák szolgáltak. Újabb meglátások szerint valószínűleg textilmű, például függöny, abrosz stb. ékítménye lehetett, nem pedig korábbi állítások szerint pajzsdíszé vagy lószerszámzaté vagy tegezé. E szarvasok gazdag zsinórdíszítése és sajátos agancskiképzése csodálatos ötvösmunka.

Források:

- Cey-bert Róbert Gyula: A magyar ősvallás (Szig-Tim Kiadó, 2003)
- Fodor István: Őstörténet és honfoglalás (Kossuth Kiadó 2009)
- Tóth F. Márton: Sírásók naplója (<http://sirasok.blog.hu/2010/09/11>)

Lehel-kürt és kiterített rajza

12. A jászberényi Jász Múzeum „Lehel-kürtje”

A magyar hadikürt felbukkan néhány korai dokumentumban. A tudós Ekkehard apát és történetíró a Sankt Galleni Krónikában beszámol a [kalandozó magyarok 926.](#) évi támadásáról és megemlíti a magyarok kürtjeit is. Lovas kürtösök láthatók egy 13. századi bizánci kódexben is, ahol a bolgárokat üldöző magyarokról van szó.

Ezek az állati szarv eredeti formáját megtartó eszközök igen változatos megjelenésűek. Többféle változatuk volt a szkítáknál, ezektől eltérnek a párthusok nagyméretű elefántcsontból készült rituális ivókürtjei, és más jellegűek az avar rhytonoknak nevezett kürtök.

A magyar ivókürtök különböző marhafélék szarvaiból készültek. Elefántcsont anyagú a Jászberényben őrzött ún. „Lehel-kürt”. E becses emlék a kutatók szerint a 9-10. században magyar előkelő tulajdona lehetett.

Az ivókürtöknek többféle szerepéről tudunk. Az előkelő személyek, fejedelmek és vezérek rangjelző eszközei voltak, de ünnepi alkalommal szertartási eszközként ittak is belőlük. A rhyton némelyike jelképes hangszer, melyek megszólaltathatók, de nem jelzőkürtként, mert kis méretűek s így nincs messze hallatszó hangjuk.

A Lehel-kürthöz kapcsolódó monda szerint a magyarok 955-ös augsburgi veresége után az elfogott Lehel vezért a német császár elé vitték. Utolsó kívánságának megfelelően belefújhatott a kürtjébe. Ekkor azonban fejbe vágta vele a császárt mondván: „Szolgám leszel a másvilágon!”

A kürt faragványain a népet és hitvilágát-hiedelemvilágát képviselő emberalakok és mitikus lények vonulnak fel. Lovasai előtt haladó gyalogosok talán énekmondók, akik elregélik a sávközepén látható csodaszarvas mondáját. A gyalogosok kezében négy osztatú rajzolatú dobszerű korongok vannak. Az emberalakokon szoknyaszerű bőgatyák vannak. Különös ábra a végtelen csomóból kiemelkedő tenyér, talán mint a hosszú élet ill. a halhatatlan lélek körforgása során az ártani nem akaró jószándék kinyilvánítása. Láthatók pávaszerű madarak közt rituális küzdelmet vívó táltosok, kentaurok. Kiemelt helyen, a kürt hossz tengelyének közepén helyezkedik el egy három alakos együttes: a két szárnyas oroszlános griff között álló turulmadár. A kürt legalsó sávján a pezsgő jelenetsor az élet sikeres küzdelmeinek örömmünepét ábrázolja, középpontjában egy hosszúhajú, bő ingűjű, csendben figyelő nőalakkal.

A Lehel-kürtöt állítólag Lehel vezér tudta megfújni. A 110 évvel ezelőtti milleniumi ünnepek óta azonban több kürtművész is hallatta hangját.

Forrás: Csajághy György: A „Lehel-kürt” (Hun-Idea 2005)

Hétfalusi csángó viselet

13. Hétfalusi csángó viselet

A régmúlt csodás öltözetét a hétfalusi lányok, asszonyok ma is szívesen magukra öltik (foto: Sipos Gaudi István). Dicséretre és követésre méltó, hogy modern korunkban is megbecsülik a régi időktől fennmaradt viseletüket.

Brassótól keletre, a Kárpátok lábánál fekvő hét település lakóit nevezzük hétfalusi csángóknak. E népesség - úgy mondják - a 11. században a Barcaságban megtelepült magyar és besenyő határőrök leszármazottjai.

A nők inge hosszú, köznapon vékony lenvászon, ünnepeken csipkeujjakkal, melyek bőven ráncoltak. A vászoningeket az idősebbek fehér, a fiatalabbak vörös fonallal varrták ki. Erősen kivágott, sűrűn ráncolt vállrésszel egybeszabott a szoknya. Nincs derékba szabva, csak a bogláros öv szorítja le. Az ing fölött ráncba szedett rokolyát viseltek, előtte cifra köténnyel. Lányok és fiatalasszonyok ünnepi viselete volt a „hámos” rokolya; a lányoké fehér, az asszonyoké sötét vászon. A sötét rokolyához fehér csipke, a fehérhez sötét hímzett kötényt kötöttek. A lányok hétköznapi kendőben, ünnepnap hajadonfővel jártak, két ágba font hajukat csinosan felkontyozva veres hajkötővel. Hátralát a nyaktól sűrűn egymás mellé illesztett, térdhajlásig érő szalagok csüngtek le. A gazdagabb lányok és asszonyok szép kőszötyűt, mellboglárt viseltek. Különleges esküvői dísz volt a menyasszonynak a sötét bársony csákó és ugyanolyan színű palást. Téli-nyári felsőruha az elől csukódó ujjatlan melles-bunda, mely bársony borítással is készült. A férfiakéhoz hasonlóan, a nők is viselték a sujtással „kihányt” fehér zekét vállra vetve. Papucsban és kordován csizmában jártak, de egyeseknek volt féltérdig érő, ráncosan legyűrt, könnyű szattyán csizmája is. E viselet részei még ma is a mellkast díszítő ékes boglárok, kőszötyűk. Figyelemre méltóak a bogláros övek is. A nők többretegű ruházatukat, derékban többször is körbetekerik remekmívű bogláros öveikkel, melyre régen bőrrészenyt függesztettek.

A népi fotókon látható mell-boglárok, kőszötyűk emlékeztetnek a szilágysomlyói leletekre. A bogláros ú.n. pártaövek a honfoglalás- és Árpád-kori leletanyagban is megvannak. E ma is használt ékköves ruhadíszek akár kortársai is lehetnének a Képes Krónikában látható mellboglároknak és a csípőt körbefogó övkapcsoknak.

Források: - Malonyai Dezső: A magyar nép művészete II. kötet

- Orbán Balázs: A székelyföld leírása történelmi, régészeti, természetrajzi és népismeai szempontból (VI., Budapest 1873)

- Kósa László-Filep Antal: A magyar nép táji-történelmi tagolódása (Akadémiai Kiadó)